

BOSHLANG'ICH TA'LIM MATEMATIKA DARSLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA ZAMONAVIY METODLARDAN FOYDALANISH

Saparova Umida Baxromovna

Toshkent Amaliy Fanlar Universiteti o'qituvchisi

Abdullayeva Diyora Abdumalik qizi

Toshkent Amaliy Fanlar Universiteti talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada maktablarda boshlang'ich ta'limning samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuv, zamonaviy pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish usullari haqida so'z yuritiladi. Shuningdek, maqola ko'p yillik tajriba natijasida ustozlar tomonidan orttirilgan amaliyot orqali ta'limni eng ilg'or -effektiv yo'llarini ko'rsatib o'tadi va tahlil qiladi.*

Kalit so'zlar: *Boshlang'ich ta'lim, mehnat, tarbiya, texnologiya, islohot, pedagogik texnologiya, ilg'or-effektiv yo'llar, pedagogik tahlil va tajriba.*

Abstract: *This article discusses innovative approaches to improving the effectiveness of primary education in schools, ways to effectively use modern pedagogical technologies. The article also shows and analyzes the most effective ways of teaching through many years of experience gained by teachers.*

Keywords: *Primary education, labor, education, technology, reform, pedagogical technology, advanced and effective ways, pedagogical analysis and experience.*

Аннотация: *В данной статье рассматриваются инновационные подходы к повышению эффективности начального образования в школах, пути эффективного использования современных педагогических технологий. В статье также показаны и проанализированы наиболее эффективные способы обучения на основе многолетнего опыта, накопленного учителями.*

Ключевые слова: *начальное образование, труд, воспитание, технология, реформа, педагогическая технология, передовые и эффективные способы, педагогический анализ и опыт.*

KIRISH

Zamonaviy texnika texnologiya rivojlangan bir davrda yetakchi davlatlarda maktab tizimini, ta'lim mazmunini isloh qilish suv va havodek zaruratga aylandi. O'tkan asrda foydalanilgan metodlar va usullar eskilik sarqitiga chiqib, ilg'or texnologiyalarga asoslangan metodlar va shakllarga ehtiyoj ortdi. Ta'lim hamda tarbiya jarayonida ilg'or islohotlarni amalga oshirish talab etilayotgan hozirgi kunda esa ilmiy texnika taraqqiyoti sharoitida muvaffaqiyatli ish faoliyatini olib bora oladigan jamiyat a'zolarini yetishtirish, ta'lim mazmunini yangilashda zamonaviy pedagogic vositalarni qo'llash, ta'lim berish jarayonida ijodkorlik, tashabbuskorlik kabi

fazilatlarga yo'l ochish hamda ta'lim tizimini yangilash kabi chet el tajribalarini o'zlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Ta'lim jarayonida samarali foyda beradigan interfaol metodlar, didaktik o'yinlar va ta'limiy mashqlar bilan quyida tanishishingiz mumkin. Bu o'yinlardan dars jarayonida bellashuv tarzida ham foydalansa bo'ladi va unda butun sinf o'quvchilari ishtirok etishlari mumkin. Ushbu didaktik o'yinlar o'quvchilarni erkin fikrlashga, o'zlashtirilgan bilim sifatini oshirishga yordam beradi. Bu esa o'z navbatida ta'lim sifatiga ham o'z ta'sirini ko'rsatmay qolmaydi.

Asosiy qism. Mamlakatimizda mustaqillik yillarida amalga oshirilgan keng ko'lamli islohotlar milliy davlatchilik va suverenitetni mustahkamlash, xavfsizlik va huquq-tartibotni, davlatimiz chegaralari daxlsizligini, jamiyatda qonun ustuvorligini, inson huquq va erkinliklarini, millatlararo totuvlik va diniy bag'rikenglik muhitini ta'minlash uchun muhim poydevor bo'ldi, xalqimizning munosib hayot kechirishi, fuqarolarimizning bunyodkorlik salohiyatini ro'yobga chiqarish uchun zarur shart-sharoitlar yaratdi. Aynan shu vazifa va topshiriqlarni amalga oshirish uchun "2017 — 2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi" tashkil etildi va uning ta'limga bag'ishlangan ustuvor yo'nalishlari sifatida ijtimoiy sohani rivojlantirishga yo'naltirilgan g'oyalarni o'z tarkibiga oladi.

O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida" gi Qonuni va "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi" yosh avlodni tarbiyalashning asosiy istiqbol va yo'nalishlarini belgilab berdi. " Kadrlar tayyorlash milliy dasturi" da ta'limni tubdan isloh qilishning asosiy yo'nalishlari ko'rsatib berildi. Unda "Uzluksiz ta'lim- ijodkor, ijtimoiy faol, ma'naviy boy shaxs shakllanishi va yuqori malakali raqobatbardosh kadrlar ildam tayyorlanishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratadi", deb ko'rsatilgan.

Shuningdek, dasturda: "Ta'lim berishning ilg'or pedagogik texnologiyalarini, zamonaviy o'quv – uslubiy majmualarini yaratish va o'quv – tarbiya jarayonini didaktik jihatdan ta'minlash" umumiy o'rta ta'limning asosiy vazifalaridan biri sifatida belgilangan edi. Darhaqiqat, innovatsion yondashuvlar va zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonining unumdorligini oshiradi. O'quvchilarga kompetensiyalarni har bir dars ko'lamida puxta singdirib borishimiz kerak. Bunda biz o'qitishda yangi pedagogic texnologiyalardan, innovatsion g'oyalardan, interfaol uslublar va kreativ yondashuvlardan o'rinli ravishda o'z vaqtida foydalana bilishimiz lozim. O'quvchilar biz yaratgan innovatsiyalar orqali yetarli bilim egallaydi, deb o'ylayman.

Masalan: Oddiygina yaratgan o'yin mashqimiz ham o'quvchi uchun juda qiziqarli va esda qolarli bo'ladi. O'qish darslarida ayniqsa, "Yosh aktyorlar", "Quvnoq quyonchalar", "Bu meniki", "Charxpalak", "Zanjir", "Davom ettir", "Maqollar zanjiri", "Yosh suxandon", "Sinkveyn" metodi, "Venn diagrammasi", "Zigzag" texnologiyasi, "Topib o'qi" kabi usul va ta'limiy mashqlardan foydalanish maqsadga muvofiq bo'ladi. Bu o'yinlar o'quvchilarga juda yoqadi. Hattoki

o'quvchilar o'zlari ham yangi o'yin mashqlari yaratib, kartochkalar yozib kelishadi. Bu albatta, ko'pincha kreativ fikrlashdan kelib chiqadi.

Matematika darslarini o'quvchilar juda yaxshi ko'radilar. Bu darsga o'qituvchi juda puxta tayyorgarlik ko'rishi zarur. Chunki o'quvchilar bilimi juda yaxshi, shuning uchun ular ustozdan yangi narsalar so'raydilar, mantiqiy mashqlar berishni iltimos qiladilar. Bunda ko'pincha "Kim birinchi", "Mohir hisobchi", "Atamani top", "Uchqur kema", "Ziyрак quyonlar", "Orzular kemasi", "Tez javob", "Mo'jizalar maydoni", "Baliqchalar tutish", "O'zim tekshiraman", "BBB", "Ortiqchasini top" kabi metod va o'yin usullaridan foydalansa bo'ladi. Bularni davom ettirsak juda ko'p, bu o'qituvchining dars o'tish mahoratiga bog'liq.

Ona tili darslarida esa "Qoidani top", "Karvon", "Quruvchilar", "Kim zukko, kim tezkor", "Noto'g'ri jumla", "Qarsak chaldi", "Hikoya", "Boshqotirma", "Tushunchalar tahlili", "So'z ichida so'z", "Quvnoq alifbo", "Rasmlı diktant", "Boshqotirma", "Ha yoki yo'q", "So'z yozish", "Baliq skleti" kabi didaktik o'yin va ta'limiy mashqlarlardan foydalangan afzal. "Quruvchilar" o'yiniga to'xtalib o'taman. Bunda o'quvchilar guruhlariga ajratiladi va har bir guruhga "Zamonaviy uylar" qurish uchun "g'ishtchalar" taqdim etiladi. "Tom" chalarga so'z turkumlari nomlari yoziladi. O'quvchilar so'z turkumlariga doir so'zlarni aralash tartibda berilgan g'ishtchalardan topib, tegishli uychalarni qurishi kerak bo'ladi. Albatta, bu o'yinda bilim, tezkorlik va hamkorlik juda muhimdir. Muhimi o'quvchilarning o'sha fanga, maktabga va o'qishga bo'lgan ishtiyoqi yanada oshadi.

"Innovatsiya" – bu yangilik demakdir. Boshlang'ich sinf o'quvchilariga, albatta, biror yangiliklar yaratib bilim berib borilsa, natijasi yaxshi bo'ladi. Pedagogik texnologiyaga asoslangan ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchi faoliyati doirasida aniq belgilanadi. Bu ta'limni tashkil etishning aniq texnologiyasini ko'rsatadi. Shuning uchun ham zamonaviy pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy etish, ta'lim samaradorligini oshirish uchun tinimsiz izlanish bugungi kunning vazifasiga aylandi. "Blits-o'yin" metodiga to'xtalsak: ushbu texnologiya o'quvchilarni harakatlar ketma-ketligini to'g'ri tashkil etishga, mantiqiy fikrlashga, o'rganayotgan narsaning ko'p xilma-xil ma'lumotlardan kerakligini tanlab olishni o'rgatishga qaratilgan. Ushbu texnologiya davomida o'quvchilar o'zlarining mustaqil fikrlarini boshqalarga o'tkaza oladilar, chunki bu texnologiya shunga to'liq sharoit yaratib beradi. Bu texnologiya yettita bosqichda amalga oshiriladi. O'quvchilar buni juda qiziqib bajaradilar va ularning yodida mavzu uzoq saqlanib qolishiga sabab bo'ladi. Darslarda axborot texnologiyalarining ishlatilishi, innovatsion g'oyalardan va yangi pedagogik texnologiyalardan o'z o'rnida foydalanish o'quvchilarning o'qishga bo'lgan motivatsiyasini, ularning qiziquvchanligini, mustaqil ishlarning samaradorligini oshiradi. Bulardan samarali foydalanish o'qituvchidan juda yuksak pedagogik mahorat talab qiladi. Pedagoglar har doim jajji o'quvchilari uchun izlanishda, yangiliklar yaratishda bo'lishligi lozim va bu ularning eng dolzarb vazifalaridan biridir.

Xulosa. Xulosa qilib shuni ayta olamanki, har qanday didaktik o'yinlar, interfaol metodlar, ta'limiy mashqlar, yangi-yangi usullarning hammasi o'quvchini berilgan mavzunu chuqur o'zlashtirishga va ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi. Yuqoridagi o'yinlarni o'tkazish jarayonida o'quvchilar qanchalik kreativ fikrlab, o'zlari mustaqil bajara olishsa ta'limiy maqsadga erishgan hisoblaniladi. O'quvchilarga motivatsiya berish va rag'batlantirishdan foydalanish ham innovatsion yondashuvga mos keladi. Har bir pedagog darslarga innovatsion yondashib, yangi zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanib darslar o'tsa bu o'z natijasini beradi. Mustaqil O'zbekistonimiz kelajagi bilimli, mustaqil fikrlaydigan tadbirkor va tashabbuskor kadrlarga bog'liq. Ular esa maktablarda tarbiyalanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. "Boshlang'ich ta'lim" jurnali, 2018-yil, 9-son, 8-bet.
2. "Boshlang'ich ta'limda zamonaviy pedagogik texnologiyalar", T.G'afforova, Toshkent-2016.
3. "Boshlang'ich ta'lim" jurnali, 2017-yil, 7-soni, 20-bet.
4. "Mahoratli pedagog" jurnali, 2019-yil, 5-son, 26-bet.
5. Journal of Primary Education, 2018, No. 9, page 8.
6. "Modern pedagogical technologies in primary education", T. Gafforova Tashkent -2016.
7. Journal of Primary Education, 2017, issue 7, page 20.
8. "Skilled pedagogue" magazine, 2019, issue 5, page 26.
9. "Boshlang'ich ta'lim samaradorligini oshirishda ilg'or tajribalardan foydalanish" Artikova Nazira Arzimuratovna